

Sztálin labdafeje a Haramiákkal

Méry Gábor felvétele

Színház a valóságban, színház a képzeletben. Színház nappali fényben, színház vaksötétben.

Prága, Quadriennálé, 1991. A látvány, amelyet a Kultúrpalotában megrendezett nemzetközi szcenikai kiállítás nyújt, nem mindennapi. Lehet ámulni, kacagni és meghatódni, szórakozni és borzongani.

Sztálin gipszből kiöntött labdafeje vérpiros szájjal, dülledt szemmel, hozzá Schiller Haramiák című darabjának egykori kelet-berlini előadása, tévéfelvételtől, Frank Castrol nagyszerű rendezésében. A lengyelek üvegpadló alatt megvilágított csontvázzakkal, fekete csipkébe öltöztetett, ijesztő bábukkal riogatnak. A koreaiak és a görögök csodálatos maszkokat hoztak. A brazilok a riói karnevál jól ismert jelmezeit állították ki.

Ötven ország több mint 500 szcenikusa küldte el munkáját az idei Quadriennáléra. A díszletmakettek, jelmez- és színpadi kellékek mellett fotók, plakátok, filmszalagra vett előadások várják az érdeklődőket. A svéd, a finn, az új-zélandi és az ausztráliai színházakba ugyanúgy bekukkanthattunk, mint az izlandi, a ciprusi, az izraeli vagy a szíriai, egyiptomi és kínai játékműhelyekbe.

A legnagyobb területet a látvány- és jelmeztervezők kapták, a legkisebbet az építészek. Az egyik emeleten, a Mozart-év jegyében, Wolfgang Amadeus operáinak kosztüm- és díszlettervezői adnak képet munkáikról. Az alagsorban pedig pályakezdő szcenikusok vetélkednek.

Magyarországot Antal

Szlávik István, Bozóki Mariann, Zeke Edit, Cselényi Nóra, Csik György, Vágó Nelly, Szakács Györgyi és Makai Péter díszlet- és jelmeztervei képviselik, a Mozart-kiállításon Márk Tivadar, Borsa Miklós és Hurok Annamária munkáit tekintheti meg a színházzszerető közönség. A főiskolások „négyes fogatából” Dávid Attilát kell megemlítenem, aki a Magyar Állami Operaház Borisz Godunovjához tervezett látványos díszletet.

A négyévente megrendezett Prágai Quadriennálé perze nemcsak kiállítás, verseny is. Jelmez-, díszlet-, báb- és színműtervezők névös versenye, amely Európában a maga nemében egyedülálló rendezvény. Ha az ötletességet is honorálná a zsűri, az idén alighanem a finnek, a szovjetek és a svájciak nyernének. A finnek azzal a kellemes hangszencsiával (tűcsökzene, kabrekégés, madarak éneke stb.), amelyet illatos függönyök között, egyedül hallgathat végig az ember; a szovjetek az épülethomlokzattal, amely papírból készül és összehajtvá egész kis helyen is elfér.

Tizenkét perc Kafkával. Ennyit ígér a svájciak előadása, és ezt meg is kapjuk. Egy hatalmas fekete „doboz” kanyargós folyosóin járunk, nyakunkba sétálomagnót akasztottak, a szöveghez zenét, sikolyokat, fényjeleket adnak. Fülelünk, figyelünk, megállunk, továbbmegyünk — ahogy a hang diktálja. Félsz, szorongsz, kétségbe estél? Elbizonytalanodtál, és nem tudod, merre, hogyan tovább?

Ez már nem színház. Valóság!

Eszel G. Galov